

НЕЧЕПОРУК Інна Вікторівна
студентка 2-го курсу ФОФ
стац., гр ФК-09-1,
ЯКОВЕНКО Р. В.

ФОРМУВАННЯ ЦІН У СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОМУ СЕКТОРІ ЕКОНОМІКИ

У статті проаналізовано сучасні тенденції ціноутворення в сільськогосподарському секторі економіки. Розглянуто найважливіші фактори, які впливають на ціну. Проаналізовано стан сільськогосподарського сектора та перспективи його розширення, а також конкурентоспроможність України на світовому ринку зерна.

Постановка проблеми та її актуальність. В останні роки спостерігається занепад сільськогосподарського сектора економіки. 90% аграрних підприємств є збитковими. Це пояснюється тим, що ціни на ресурси штучно завищені, а ціни на сільськогосподарську продукцію значно занижені. На сьогоднішній день проблема стану аграрного сектора є досить актуальною, адже маючи родючі землі та сприятливий клімат Україна не є конкурентоспроможною на світовому ринку зерна.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Формуванням цін у сільськогосподарському секторі економіки цікавилися досить багато економістів, зокрема Михайло Гладій. У своїх дослідженнях він звернув увагу на те, що занепад аграрного сектора більшою мірою залежить від того, що держава не створює сприятливі умови для розвитку сільськогосподарського комплексу, а навпаки намагається його придушити. Це пояснюється тим, що держава не регулює ціни на сільськогосподарську техніку, паливо, а також значно підвищує податки [7].

Також даною проблемою цікавився доктор економічних наук (1990), професор (1992), головний редактор журналу „Економіка АПК” (з 1994) Саблук Петро Трохимович. Він стверджує, що в останні роки на державному рівні почали усвідомлювати важливість насамперед економічного чинника, який в усі часи і в усіх країнах є основою виробництва. Економіку ще нікому не вдавалося і не вдасться обдурити. Усі проблеми сьогодення в АПК від того, що не відрегульовані ціни на продукцію – зерно, молоко, м’ясо. Жодна країна світу ще не обходилася без державного регулювання цінових процесів, застосовуючи при цьому економічні інструменти і регулятори – квоти, субсидії, ліміти тощо. Україна також змушена буде впритул зайнятися саме цією проблемою. І чим швидше – тим краще.

Також проблемою ціноутворення в сільськогосподарському секторі цікавилися такі провідні економісти: М. Й. Хорунжий, В. І. Довгалюк, Я. К. Білоусько, Ю. Я. Лузан, С. В. Рибалюк, М. Ю. Кожем’якіна, Ю. В. Тахтай.

Формулювання цілей статті. Основна ціль статті – проаналізувати стан АПК, який впливає на рівень роздрібних цін споживчих товарів, тому

що переважна більшість останніх складається з продукції сільськогосподарського виробництва. У роздрібній ціні, як правило, більшу частку становить ціна закупівлі, тобто ціна підприємства АПК. Ціна АПК, у свою чергу, залежить від цін на продукцію важкої промисловості, будівельного комплексу та підприємств, що здійснюють ремонтні роботи, від тарифів на вантажні перевезення, цін на паливо-мастильні матеріали.

Виклад основного матеріалу. Ціни АПК впливають на роздрібні ціни, за якими продукція сільського господарства реалізується кінцевим споживачам. Однак на рівень цін АПК значною мірою впливають також ціни підприємств машинобудування, що виробляють сільськогосподарську техніку, ціни на добриво, комбікорми, паливо, мастило, тарифи на електроенергію й послуги, що надаються сільськогосподарським підприємствам. Здебільшого ціни на техніку для сільськогосподарських підприємств встановлюються вільні, договірні, тобто на основі угод, що укладаються між підприємцями АПК і підприємствами – виробниками цієї техніки [3, с. 123].

Минулого року відбулося кілька кардинальних змін, які не могли б не позначитися на функціонуванні вітчизняного ринку тракторів. Зменшення імпортного мита на цю техніку спричинило значне зростання закупівель імпортних енергонасичених машин. З іншого боку, скорочення державного фінансування українських підприємств, передбачене в Держбюджеті, призвело до труднощів із реалізацією тракторів, скорочення виробництва та утворення величезних товарних залишків на складах підприємств.

Загалом усі зазначені вище зміни мають лише позитивний характер для розвитку ринкових відносин в АПК України, забезпечуючи здорову конкуренцію серед виробників техніки та справедливі ціни на неї. Єдина проблема, яку й досі не вирішено, – це оновлення застарілого машинно-тракторного парку, але вона лежить у площині фінансового забезпечення аграріїв. Нині ця тема особливо актуальна після скорочення бюджетного фінансування компенсації вартості вітчизняної техніки та призупинення компенсації відсоткових ставок за кредитами на її закупівлю.

Попри помітне зростання обсягів виробництва завдяки початку складання білоруських тракторів всередині країни, стан і перспективи українських тракторобудівників – невтішні. Вони досі не готові конкурувати з іноземними постачальниками, бо випускають техніку низької якості, практично не модернізують її і не розширюють модельний ряд. А своє майбутнє на внутрішньому ринку пов'язують тільки з державним фінансуванням.

Очевидним залишається одне: нинішня система державної підтримки призвела до деградації тракторобудівної галузі України. Ці підприємства давно виготовляють виключно таку техніку, яку вони можуть продати фермерам, що мають обмежену платоспроможність [1, с. 57].

Найвпевненіше в Україні почувається Мінський тракторний завод. Підприємство віднайшло величезний ринок збуту своєї продукції та ще й у сусідній державі. На нього припадає близько 85% імпорту, він поставляє

трактори без сплати імпортного мита, завдяки підписанню угоди про вільну торгівлю між Україною та Білоруссю [6].

Нині аграрії стоять перед вибором: купувати якісну чи дешеву техніку. Бояться, що перша не окупиться, а друга стоятиме серед поля, як пам'ятник [5]. Одні купують використовувану західну техніку, другі – білоруську, а треті – найдешевшу вітчизняну. Жоден із шляхів поки що не може забезпечити достатнє оновлення тракторного парку країни. Парк техніки щороку скорочується на 5%, його спрацьованість перевищує 85%, кількість тракторів, які експлуатують понад 10 років, перевищує 77% наявних. Зрозуміло, що нинішні темпи оновлення парку зовсім не достатні для нормального функціонування сільгосп підприємств. Як бачимо, зарадити плачевному стану машинно-тракторного парку ще ніхто не зміг і в найближчому майбутньому не планує. Аграрії ж, як і раніше, залишаються сам на сам зі своїми проблемами [2, с. 43].

На мінеральні добрива формуються вільні договірні ціни, що встановлюються при укладенні угод між сільськогосподарськими підприємствами й виробниками продукції. Вони є монопольними, тому що виробники добрив не мають конкурентів на ринках України і є єдиними виробниками. Ціна формується під впливом виробника, і такі показники, як якість, екологічна безпека добрив для навколишнього середовища враховуються недостатньо.

На паливо-мастильні матеріали в період весняних робіт і під час збирання врожаю можуть встановлюватися державні ціни, що мають цільове призначення. Вони встановлюються на обмежену кількість пального з метою забезпечення сільськогосподарських робіт. На решту пального запроваджуються вільні ціни.

Треба закупити в резерв достатню кількість світлих нафтопродуктів, як це роблять, наприклад, у США, і тоді, коли піднімається ціна, викидати певну кількість такого пального на ринок.

Ціни на газ, тепло, електроенергію для сільськогосподарських виробників загалом нижчі, ніж для міських споживачів, за умови, що електроенергія використовується на виробничі потреби.

На послуги, що надаються підприємствам АПК різними організаціями, встановлено в основному вільні договірні ціни на тарифи.

До ціни входять витрати, пов'язані з наданням послуг, і прибуток. Оплата послуг здійснюється у двох варіантах:

1. постійне гарантоване профілактичне обслуговування. У цьому разі сільськогосподарське підприємство перераховує певну частину коштів за певний час (рік, півріччя, квартал). Протягом цього періоду йому надаються послуги, пов'язані з ремонтом і обслуговуванням сільськогосподарської техніки;

2. разове обслуговування, коли оплата за надання послуги здійснюється після того, як вона надана, або послуга частково сплачується до її надання. Найчастіше ця форма оплати застосовується при виконанні будівельних робіт [4].

Висновки. Сільське господарство в Україні відіграє одну з провідних ролей, тому і ціноутворення в даній галузі повинно бути обґрунтованим. Для того, щоб сформувавши ціну на сільськогосподарську продукцію необхідно визначити витрати на вирощування цієї продукції, зокрема витрати на паливо-мастильні матеріали, на механізми для обробітку землі, добрива, комбікорми та інші. Тому можна сказати, що сільськогосподарське виробництво – один із найбільш ризикованих видів господарської діяльності. На його результати впливає багато чинників: природнокліматичні умови, забезпечення сільгоспвиробників необхідними фінансовими та матеріальними ресурсами, коливання цін на сільгосппродукцію та інше.

Недостатній обсяг необхідних обігових коштів у сільськогосподарських виробників для придбання техніки, мінеральних добрив, насіння, паливо-мастильних матеріалів, хімічних засобів захисту рослин від бур'янів і шкідників, а також кормів для тваринництва є одним з основних чинників низької урожайності сільськогосподарських культур і продуктивності тварин в Україні.

Основною причиною нестачі обігових коштів у сільськогосподарському виробництві є недостатній доступ с/г виробників до фінансових джерел і, найперше, до кредитів банків. Необхідність придбання техніки називається фермерами та іншими сільськогосподарськими виробниками основною метою отримання кредитів. Хоча в дійсності основна частка кредитів використовується на закупівлю пального та мастил, а також на засоби захисту рослин та посівного матеріалу. Загалом приблизно 13% господарств у 2005 році спрямовували отримані кредити на технологічне оновлення виробництва та 6% – на його розширення.

Для оптимізації цін на засоби виробництва для сільських господарств необхідна передусім підтримка державою агропромислового комплексу, а саме надання субсидій, дотацій. А в період посіву та збору урожаю необхідно встановити фіксовані ціни на витратні матеріали. Лише після цього можна говорити про прибутковість даної галузі, а не про тягар для економіки. Також необхідно розвивати кредитування приватних сільськогосподарських та фермерських підприємств. Так у світі поширений такий вид кредитування, як постачальники ресурсів – це постачальники техніки, паливо-мастильних матеріалів, добрив, засобів захисту рослин, зернотрейдери, заводи з переробки молока. Як правило, вони постачають ресурси під заставу майбутнього урожаю. За такою схемою працює більшість аграрних підприємств.

Список використаної літератури

1. Хорунжий М. Й. Проблеми ціноутворення на сільськогосподарську продукцію / М. Й. Хорунжий // Економіка АПК. – 2011. – № 3. – С. 12–18.
2. Білоусько Я. К. Техніко-технологічне забезпечення сільського господарства / Я. К. Білоусько, Ю. Я. Лузан // Економіка АПК. – 2009. – № 12. – С. 43–47.

3. Система цін і принципи ціноутворення в сільськогосподарському виробництві / Фінанси підприємств : підруч. / Керівник авт. кол. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. – [3-тє вид., перероб. та доп.]. – К. : КНЕУ, 2000. – 460 с.

4. Фіксований сільськогосподарський податок / Фінанси підприємств : підруч. / Керівник авт. кол. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. – [3-тє вид., перероб. та доп.]. – К. : КНЕУ, 2000. – 460 с.

5. Аналіз проблем фінансування агросектору та сільських регіонів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=57447&cat_id=57141.

6. Про затвердження Порядку надання бюджетної дотації виробникам продукції тваринництва та встановлення її розміру і мінімально допустимого рівня цін на продукцію тваринництва на 2007 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.minagro.kiev.ua/page/?3024>.

7. Михайло Гладій : Якщо росте ціна на пальне, то уряд повинен брати певну кількість цієї ціни на себе і гасити її [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.era-fm.net/programs/32/1129>.